

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ПОЛЯКОВА ОКСАНА ВІКТОРІВНА

УДК 81'255.4 : 811.111 : 004.928 : 791.43 (043.3)

**СТРАТЕГІЇ ДОБОРУ ЛПСИНК-ВІДПОВІДНИКІВ
В УКРАЇНСЬКОМУ ДУБЛЯЖІ АНГЛОМОВНИХ
АНІМАЦІЙНИХ ФІЛЬМІВ**

10.02.16 – перекладознавство

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Одеса – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі англійської філології і перекладу Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник доктор філологічних наук, професор
Гудманян Артур Грантович,
Гуманітарний інститут
Національного авіаційного університету,
завідувач кафедри англійської філології і перекладу.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор,
Демецька Владислава Валентинівна,
Херсонський державний університет,
декан факультету перекладознавства;

кандидат філологічних наук, доцент
Михайленко Олена Олександрівна,
Інститут філології Київського національного
університету імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри іноземних мов історичного та
філософського факультетів.

Захист відбудеться «27» лютого 2015 року о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.053.05 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65045, м. Одеса, вул. Єврейська, 25.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розісланий «27» січня 2015 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради



Т. А. Дружина

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Дисертація присвячена розкриттю проблематики ліпсінк-відповідника як одиниці ліпсінк-перекладу в дублюванні, а також дослідженню стратегій та підстратегій добору ліпсінк-відповідників в українському дубляжі англomовних анімаційних фільмів. Розв'язувані в дисертації питання належать до сфери перекладознавства, теорії тексту та дискурсу, комунікативної і порівняльної лінгвістики.

З появою кінематографа та зростанням його популярності кіно стало невід'ємною частиною повсякденного життя багатьох людей, що сприяло поширенню кіноперекладу. Дослідженню різних видів кіноперекладу, зокрема дублювання, присвятили свої перекладознавчі розвідки Р. Агост, В. Є. Горшкова, С. Козлофф, А. Є. Кулікова, Дж-М. Луйкен, Т. Г. Лукьянова, Т. І. Малкович, Р. О. Матасов, А. П. Мельник, С. С. Назмутдінова, Р. Пекуін, З. Петтіт, Ю. М. Плетенецька, М. С. Снеткова, Ф. Чаум. Однак комплексне вивчення ліпсінк-відповідника як одиниці ліпсінк-перекладу в дублюванні англomовних анімаційних фільмів українською мовою в перекладознавстві не проводилося.

Актуальність обраної теми визначається практичними потребами українського суспільства в галузі кіноперекладу та зумовлена необхідністю цілісного аналізу особливостей кіноперекладу загалом та перекладу анімаційних фільмів як особливого виду кінематографа зокрема, адже наявні вітчизняні студії, присвячені кіноперекладу, мають фрагментарний характер, а перекладацька проблема добору ліпсінк-відповідників у дублюванні англomовних анімаційних фільмів до сьогодні залишається невисвітленою. Недослідженим, зокрема, є питання впливу семантичного та драматичного синхронізму на якість фонетичного синхронізму ліпсінк-відповідників в українському дубляжі англomовних анімаційних фільмів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в рамках комплексної наукової теми «Актуальні питання функціонування мов та перекладу в контексті сучасної філологічної освіти», що розробляється кафедрою англійської філології і перекладу Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, державний реєстраційний номер 0113U000585 від 11.07.12.

Мета дослідження полягає у виокремленні стратегій та підстратегій добору ліпсінк-відповідників у дубляжі англomовних анімаційних фільмів українською мовою.

Досягнення мети дослідження передбачає розв'язання таких **завдань**:

- розглянути специфіку дублювання з-посеред інших видів кіноперекладу;
- проаналізувати специфіку анімаційного фільму як предмета дослідження;
- дослідити головні особливості дублювання анімаційного фільму як художнього та креолізованого типу тексту;
- проаналізувати термін «ліпсінк-відповідник» як одиницю ліпсінк-перекладу в дублюванні;
- виокремити та проаналізувати стратегії і підстратегії добору ліпсінк-відповідників в українському дубляжі англomовних анімаційних фільмів;

- розглянути критерії оцінювання якості добору ліпсінк-відповідників у дубляжі анімаційних фільмів;
- порівняти якість стратегій та підстратегій добору ліпсінк-відповідників на матеріалі кіноперекладів О. Негребецького та Ф. Сидорука;
- проаналізувати вплив підстратегій добору ліпсінк-відповідників за принципом драматичного та семантичного синхронізму на стратегію добору ліпсінк-відповідників за принципом фонетичного синхронізму;
- запропонувати рекомендації щодо добору ліпсінк-відповідників в українському дубляжі англomовних анімаційних фільмів.

Об'єктом дослідження слугують ліпсінк-відповідники як одиниці ліпсінк-перекладу в дублюванні.

Предметом дослідження виступають стратегії добору ліпсінк-відповідників у дубляжі англomовних анімаційних фільмів українською мовою.

Матеріалом дослідження стали 10 американських анімаційних фільмів студії DreamWorks Animation та їхні дубльовані переклади українською мовою: “Shrek”, 2001 / «Шрек» (перекладач О. Негребецький); “Flushed Away”, 2006 / «Змивайся» (перекладач О. Негребецький); “Bee Movie”, 2007 / «Бі Муві: Медова змова» (перекладач Ф. Сидорук); “Madagascar: Escape 2 Africa”, 2008 / «Мадагаскар 2: Втеча до Африки» (перекладач О. Негребецький); “How to Train Your Dragon”, 2010 / «Як приборкати дракона» (перекладач Ф. Сидорук); “Puss In Boots”, 2011 / «Кіт у чоботях» (перекладач Ф. Сидорук); “Panda Kung-Fu 2”, 2011 / «Панда Кунг-фу 2» (перекладач О. Негребецький); “Madagascar 3: Europe's Most Wanted”, 2012 / «Мадагаскар 3: Їх шукають по всій Європі» (перекладач О. Негребецький); “Rise of the Guardians”, 2013 / «Вартові легенд» (перекладач Ф. Сидорук); “The Croods”, 2013 / «Сімейка Крудсів» (перекладач О. Негребецький).

Загальна тривалість оригінальних анімаційних фільмів становить 1249 хвилин. Обсяг проаналізованого мовного матеріалу – 13864 реплік.

Мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження зумовили використання комплексної **методики дослідження**. З-поміж основних методів аналізу стратегій добору ліпсінк-відповідників у дублюванні англomовних анімаційних фільмів українською виокремлюємо *метод суцільної вибірки* задля збору фактичного матеріалу дослідження; *контрастивний метод*, що полягає в зіставленні реплік англійської й української мов для оцінювання якості добору ліпсінк-відповідників; *трансформаційний метод*, за допомогою якого аналізуються трансформації, що застосовуються в перекладі реплік під час добору ліпсінк-відповідників; *метод кількісних підрахунків*, що дозволяє подати статистичні дані використання різновидів трансформацій, які сприяють досягненню ліпсінк-відповідників у дублюванні за принципом фонетичного синхронізму; *описовий метод*, який полягає у виявленні способів досягнення ліпсінк-відповідників за принципом фонетичного, семантичного та драматичного синхронізму та поясненні труднощів, які виникають під час їх добору в дублюванні.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розробці наукових засад кіноперекладу загалом і кіноперекладу анімаційних фільмів зокрема та ґрунтується на таких основних положеннях: уперше в українському перекладознавстві обґрунтовано важливість проведення передперекладацького та перекладацького етапів у дубляжі англomовних анімаційних фільмів українською мовою; проведено комплексний аналіз ліпсінк-відповідника як одиниці ліпсінк-перекладу; виокремлено стратегії добору ліпсінк-відповідників під час передперекладацького етапу за принципом серійності, за типом кадру, за типом анімаційного персонажа та за типом сцени; проаналізовано головну стратегію добору ліпсінк-відповідників за принципом фонетичного синхронізму під час перекладацького етапу; досліджено підстратегії добору ліпсінк-відповідників за принципом семантичного та драматичного синхронізму під час перекладацького етапу; запропоновано критерії оцінювання якості добору ліпсінк-відповідників у дублюванні англomовних анімаційних фільмів українською мовою, а також подано практичні рекомендації студіям дублювання щодо добору ліпсінк-відповідників.

Теоретичне значення дисертаційного дослідження визначається його внеском у загальну теорію перекладу: у дослідженні вперше проаналізовано поняття «ліпсінк-відповідник» як одиницю ліпсінк-перекладу в дублюванні; обґрунтовано доцільність проведення передперекладацького та перекладацького етапів у дублюванні анімаційних фільмів; виокремлено стратегії та підстратегії добору ліпсінк-відповідників; обґрунтовано критерії оцінювання якості їх добору та запропоновано певні рекомендації щодо поліпшення якості добору ліпсінк-відповідників. У дослідженні проаналізовано вплив підстратегій добору ліпсінк-відповідників за принципом драматичного і семантичного синхронізму на стратегію добору ліпсінк-відповідників за принципом фонетичного синхронізму.

Практична цінність дисертації полягає у можливості використовувати отримані дані в умовах реальної перекладацької діяльності, зокрема перекладачами українських студій дублювання. Результати дисертаційного дослідження можуть використовуватися також у практиці підготовки професійних перекладачів під час вивчення ними таких загальних та спеціальних курсів: «Актуальні проблеми перекладознавства» (розділи «Технологічна складова перекладацької компетенції: Проблеми відтворення змісту в перекладі», «Технологічний складник перекладацької компетенції: Пошук оптимального перекладацького рішення», «Дослідження жанрово-стилістичних доміант текстів у перекладі»), «Вступ до галузевого перекладу» (розділи «Проблема перекладності. Проблема одиниці перекладу», «Граматичні проблеми перекладу», «Граматичні перекладацькі трансформації. Переклад художніх текстів», ««Безеквівалентна» лексика. Переклад реалій», «Актуальні проблеми перекладознавства») та практичних занять з дисципліни «Практика перекладу галузевої літератури» (розділ «Послідовний та синхронний українсько-англійський переклад документальних фільмів»).

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації було обговорено на засіданнях кафедри англійської філології і перекладу Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету (Київ, 2011–2014) та висвітлено у формі доповідей на шести міжнародних науково-практичних конференціях та двох

всеукраїнських, зокрема: VII Міжнародній науково-практичній конференції «Мови і світ: дослідження та викладання» (Кіровоград, 28–29 березня 2013 року), VI Міжнародній науково-практичній конференції «Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика» (Київ, 5–6 квітня 2013 року), VII Міжнародній науково-практичній конференції «Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість» (Острог, 18–19 квітня 2013 року), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Ключові проблеми сучасної германської та романської філології» (Луганськ, 30–31 травня 2013 року), Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні наукові дослідження представників філологічних наук та їхній вплив на розвиток мови та літератури» (Львів, 28 лютого – 1 березня 2014 року), XIV Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених і студентів «Політ. Сучасні проблеми науки. Гуманітарні науки» (Київ, 2–3 квітня 2014 року), VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість» (Острог, 3–4 квітня 2014 року), II Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів та молодих науковців (Донецьк, 9–10 квітня 2014 року).

Публікації. Проблематику, теоретичні та практичні результати дисертаційної роботи викладено в 10 публікаціях: чотирьох наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, визначених ДАК України, в одній науковій статті, надрукованій у міжнародному науковому періодичному виданні (Росія); одному навчальному посібнику у співавторстві, а також у чотирьох матеріалах і тезах виступів на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційне дослідження загальним обсягом 262 сторінки (з них текст дисертації становить 210 сторінок) містить вступ, три розділи з висновками до кожного з них, загальні висновки, список використаної наукової і довідкової літератури та чотирьох додатків. Список використаних джерел містить 346 позицій, з них 287 – науково-критичних праць, джерела матеріалу дослідження – 22, інтернет-джерела – 28 та 9 – довідкова література. Додаток А подає візуальне представлення артикуляції анімаційних персонажів у різних типах кадрів. У Додатку Б подано скріншоти типів анімаційних персонажів. У Додатку В репрезентовано візуальне представлення динамічних та статичних сцен анімаційних фільмів. Додаток Г подає переклад вхідних реплік українською мовою, які було проаналізовано в практичній частині дисертації як приклади.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми та актуальність дослідження, сформульовано мету і завдання дослідження, окреслено предмет, об'єкт та методи дослідження, висвітлено наукову новизну, матеріал дослідження, розкрито теоретичну та практичну цінність роботи, висвітлено зв'язок теми дисертації з науковими програмами і планами.

У **першому розділі** «Теоретичні засади дублювання англійських анімаційних фільмів українською» систематизовано основні теоретичні положення щодо дублювання як виду кіноперекладу; проаналізовано особливості анімаційного кінотексту як художнього та креолізованого типу тексту;

проаналізовано термін «ліпсінк-відповідник» як одиницю ліпсінк-перекладу в дублюванні; виокремлено стратегії та підстратегії добору ліпсінк-відповідників у дублюванні анімаційних фільмів та запропоновано критерії оцінювання якості їх добору.

В еру глобальної міжкультурної та міжмовної комунікації особливої актуальності набуває якісний кінопереклад. Кіноперекладач є учасником кінодискурсу – семіотично-ускладненого динамічного процесу взаємодії автора і кінорецептора (С. С. Назмутдінова, М. А. Самкова). Проблематику кінодискурсу досліджували В. Є. Горшкова, А. М. Зарецька, А. О. Кібрик, О. А. Колодіна, Р. О. Матасов, С. С. Назмутдінова, Е. О'Салліван, М. А. Самкова, Ю. В. Сургай, І. С. Шевченко. В межах кінодискурсу кіноперекладач працює безпосередньо з кінотекстом – зв'язним, цілісним і завершеним повідомленням, вираженим за допомогою вербальних та невербальних знаків (Т. О. Винникова, Т. В. Кропінова).

Перекладознавчий аналіз у роботі зосереджено на дублюванні – виді кіноперекладу, який забезпечує досягнення синхронізму складника артикуляції акторів з відеорядом при одночасному дотриманні темпу мовлення та тривалості реплік (В. Є. Горшкова). Синхронізм аудіо та відеорядів – головна характеристика перекладу в процесі дублювання. Виокремлюють три головні види синхронізму: фонетичний, семантичний та драматичний (Р. О. Матасов, Р. Пакуїн). Не заперечуючи важливість семантичного та драматичного синхронізму, слідом за Дж. Маестрі та Ф. Чаумом головним видом синхронізму у дублюванні вважаємо фонетичний, оскільки завдяки фонетичному синхронізму у глядача створюється ілюзія реалістичності мовлення анімаційних персонажів. Фонетичний синхронізм полягає в тому, що перекладена фраза якомога точніше має відповідати оригінальній фразі за тривалістю звучання (ізохронізмом) та опорних пунктів (Р. О. Матасов). За співпадінням ізохронізму реплік та ключових звуків виокремлюємо три види фонетичного синхронізму: повний, частковий та нульовий.

Дублювання є оптимальним видом кіноперекладу анімаційного фільму з погляду його цільової аудиторії – дітей, оскільки переклад подається в усній формі; вилучення оригінальної звукової доріжки дозволяє адаптувати переклад якнайближче до культури мови перекладу та до цільової аудиторії; звучання однієї звукової доріжки та відсутність субтитрів створює враження, що фільм написаний мовою перекладу; комерційна вигода полягає в тому, що дорогу високоякісну анімацію можна ретранслювати зі значно меншими затратами, порівняно з тими, які були вкладені у її виробництво.

Згідно з даними студій кіноперекладу переклад у дублюванні складається з двох етапів – власне перекладу та укладання перекладу «губи в губи». Укладають перекладені репліки укладач, редактор, іноді режисер дублювання та актори під час озвучування реплік. Оскільки в Україні принципи синхронізації перекладу з відеорядом не вивчені, студії дублювання зазвичай запрошують професійних акторів для озвучування перекладу, щоб якомога більше приховати фонетичний асинхронізм перекладених реплік. Двоетапність процесу перекладу призводить до підвищення вартості дублювання та ставить під сумнів якість перекладу.

Уважаємо, що у дубляжі виконувати переклад та його укладання доцільно одним перекладачем, що сприятиме зменшенню вартості дублювання та підвищенню якості перекладу. У дисертації досліджено «ліпсінк-переклад» - процес перекладу в дублюванні за принципами фонетичного, семантичного й драматичного синхронізму, тобто переклад має збігатися з артикуляцією та кінесикою анімаційних персонажів на екрані, співпадати за ізохронізмом, забезпечувати точну та повну передачу змісту оригіналу із виконанням прагматичних завдань перекладацького акту. Термін «ліпсінк» (від англ. слова “lip” – губа, та скорочення від англ. слів “synch” – синхронізація, “synchronism” – синхронізм, “synchronize” – синхронізувати, “synchronization” – синхронізація) використовують у своїх дослідженнях А. П. Мельник та Ф. Чаум. Одиницею ліпсінк-перекладу є ліпсінк-відповідник – слово чи словосполучення мови перекладу, функціонально рівнозначне вхідному слову чи словосполученню, яке відповідає принципам фонетичного, драматичного й семантичного синхронізму.

За М. В. Сітцевою «анімаційний фільм у рамках буденної свідомості пересічного глядача сприймається як продукт для дітей, покликаний розважати та повчати дитячу глядацьку аудиторію». Для відтворення артикуляції анімаційних персонажів художники-аніматори виокремлюють ключові звуки в попередньо записаному аудіоряді з репліками персонажів, а потім промальовують їх візми. Ключовими звуками (віземами) найчастіше є губно-губні та губно-зубні приголосні, відкриті та лабіалізовані голосні. З-поміж загальних правил, які використовують художники-аніматори, виокремлюємо: не нехтувати звуками, які стоять у початковій позиції; більше уваги приділяти анімації голосних звуків порівняно з приголосними, оскільки в живому мовленні ротова порожнина та нижня щелепа відкривається на голосному звукові, а вимова приголосних характеризується прикритою ротовою порожниною та невеликим діапазоном рухів губів.

Анімаційний кінотекст за жанрово-стилістичними ознаками належить до художнього тексту, адже кінотексту повною мірою властиві універсальні текстові категорії, які є обов'язковими для художнього тексту (М. А. Єфремова, Г. Г. Слишкін). Анімаційний кінотекст як художній тип тексту піддається культурній (М. Салехі) / лінгвоетнічній (І. С. Алексєєва) / лінгвокультурній (І. В. Войніч, Н. О. Фененко) / прагматичній (Б. А. Акаш, Т. Р. Ананко, В. В. Сдобніков, Дж. А. Кінай, К. Суза) адаптації. На думку В. В. Демецької «адаптація – це тип перекладу з домінантною прагматичною настановою та орієнтацією на стереотипи очікування носіїв мови-реципієнта й культури-реципієнта». Адаптація тексту в художньому перекладі реалізується за допомогою однієї зі стратегій перекладу – форенізації, смислового перекладу чи «золотої середини» (І. В. Войніч, В. О. Подміногін, Дж. Д. Сінтас).

Анімаційний кінотекст є креолізованим типом тексту, тобто містить вербальну та невербальну системи, які забезпечують цілісність, зв'язність тексту і є взаємопов'язаними, тому врахування невербальної системи є важливою умовою досягнення адекватного ліпсінк-перекладу в дублюванні. Процес добору ліпсінк-відповідників анімаційного кінотексту передбачає передперекладацький етап, під час якого аналізується невербальна система, та перекладацький етап, під час якого

добираються ліпсінк-відповідники вербальної системи. У передперекладацькому етапі виокремлюємо чотири стратегії добору ліпсінк-відповідників: за принципом серійності, за типом кадру, за типом анімаційного персонажа та за типом сцени. Головною стратегією добору ліпсінк-відповідників під час перекладацького етапу вважаємо стратегію за принципом фонетичного синхронізму. У межах цієї стратегії виділяємо підстратегії добору ліпсінк-відповідників за принципом семантичного й драматичного синхронізму.




Адекватним ліпсінк-перекладом анімаційного фільму є переклад, який відповідає принципам фонетичного, семантичного та драматичного синхронізму, тобто збігається з артикуляцією й кінесикою анімаційних персонажів та тривалістю реплік, задовольняє прагматичні завдання перекладацького акту з урахуванням цільової аудиторії анімаційних фільмів.

У другому розділі «Передперекладацький етап в українському дубляжі англomовних анімаційних фільмів» подано комплексний аналіз передперекладацьких стратегій добору ліпсінк-відповідників в українському дубляжі англomовних анімаційних фільмів, а також порівняно якість добору ліпсінк-відповідників за цими стратегіями О. Негребецьким та Ф. Сидоруком.

Стратегія добору ліпсінк-відповідників за принципом серійності полягає в ознайомленні перекладача з перекладами попередніх серій анімаційного фільму за їх наявності задля визначення мовних портретів анімаційних персонажів. Наприклад, французький діалект капітана Дюбуа із французької поліції відтворено за допомогою транскодованих ліпсінк-відповідників, наприклад, *“Viva la France!”* (*“Madagascar 3: Europe's Most Wanted”*) / *«Віва ла Франс!»* (пер. О. Негребецького).

Порушення адекватності добору ліпсінк-відповідників за принципом серійності полягає в нескоординованих діях перекладачів під час добору ліпсінк-відповідників короля Джулієна, оскільки у «Мадагаскарі» король Джулієн не шепелявить, наприклад, *“It's my plane”* (*“Madagascar: Escape 2 Africa”*, 2005) / *«Це мій літак»* (пер. О. Негребецького), а в серіалі «Пінгвіни Мадагаскару» він дуже шепелявить, наприклад, *“I can't take it anymore”* (*“The Penguins of Madagascar”*, 2008) / *«Я так більше не могу»* (пер. Н. Задніпровської). Адекватним у цій ситуації вважаємо ліпсінк-переклад короля Джулієна у виконанні О. Негребецького, адже перша серія «Мадагаскар» вийшла раніше.

Таблиця 1. Візуалізація артикуляції анімаційного персонажа

Дальній кадр	Середній кадр	Крупний кадр
		

Проаналізувавши візуалізацію артикуляції анімаційного персонажа в крупному, середньому та дальньому кадрі (табл. 1), вважаємо, що в крупному кадрі персонаж найбільш наближений до камери, а отже – його ротову порожнину глядач має змогу чітко роздивитися, тому перекладач має дотримуватись повного

фонетичного синхронізму ліпсінк-відповідників. У середньому та дальньому кадрах допускається частковий фонетичний синхронізм.



Результати аналізу стратегії добору ліпсінк-відповідників за типом кадру дозволяють зробити висновки, що ліпсінк-відповідники в крупних кадрах характеризуються домінуванням повного й часткового фонетичного синхронізму, у середньому кадрі – частковим фонетичним синхронізмом, у дальньому кадрі – частковим та нульовим фонетичним синхронізмом.

Таблиця 2. Візуалізація типів анімаційних персонажів

Перший тип	Другий тип	Третій тип	Четвертий тип
«Шрек»	«Змивайся»	«Кіт у чоботях»	«Як приборкати дракона»
			

На підставі аналізу стратегії добору ліпсінк-відповідників за типом персонажа виокремлено чотири типи персонажів (табл. 2): до першого типу відносимо персонажів, які є великими за розмірами та мають велику ротову порожнину, яка промальована так, що повністю нагадує ротову порожнину людини, діапазон рухів губів таких персонажів великий; до другого типу відносимо персонажів зазвичай середнього або невеликого розміру з невеликою ротовою порожниною, яка промальована так, що нагадує ротову порожнину людини, і з невеликим діапазоном руху губів; до третього типу відносимо персонажів, ротова порожнина яких промальована так, що анатомічно, а отже, візуально, відрізняється від ротової порожнини людини; до четвертого типу відносимо персонажів, ротова порожнина яких промальована так, що артикуляція частково або повністю не помітна глядачеві.

Таблиця 3. Візуалізація артикуляції Ропуха («Змивайся»)

«Змивайся»	
who/це ([u]/[e])	this/хто ([ɪ]/[o])
	

Повний фонетичний синхронізм необхідний під час добору ліпсінк-відповідників персонажів першого типу. Цього не враховують українські кіноперекладачі, зокрема О. Негребецький під час добору ліпсінк-відповідників Ропуха (табл. 3). Наприклад, у репліці “*And who is this?*” (“*Flushed Away*”) / «*А це хто?*» (пер. О. Негребецького) огублений голосний [u] у слові *who* бере участь у регресивній акомодатії з губно-губним приголосним [w], тобто губи витягуються вперед, але ліпсінк-відповідник *це*, складається із закритого голосного [e] та передньоязикового приголосного [ʧ], тобто губи займають нейтральне положення. Аналогічно останнє слово *this*, яке містить закритий голосний [ɪ], не збігається артикуляційно з ліпсінк-відповідником *хто*, який містить огублений голосний [o].

Щоб досягти повного фонетичного синхронізму, варто було застосувати трансформацію перестановки слів *це і хто* («*А хто це?*» (переклад наш – О. В.)).

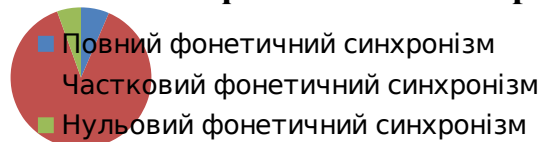
Щодо добору ліпсінк-відповідників при перекладі реплік анімаційних персонажів другого, третього та четвертого типу, вважаємо достатнім частковий фонетичний синхронізм, оскільки артикуляція цих персонажів невіразна.

Проаналізувавши стратегію добору ліпсінк-відповідників за типом сцени, з'ясовано, що в динамічних сценах уживається більше реплік, порівняно зі сценами статичними, причому одна репліка часто накладається на іншу. Крім того, персонажі перебувають у стані руху, а отже, увага глядача відволікається на події, що відбуваються на екрані. Саме тому в динамічних сценах допускається частковий фонетичний синхронізм ліпсінк-відповідників. У статичних сценах звучить менше реплік, персонажі не рухаються, а отже перекладачі мають дотримуватися повного або часткового фонетичного синхронізму ліпсінк-відповідників.

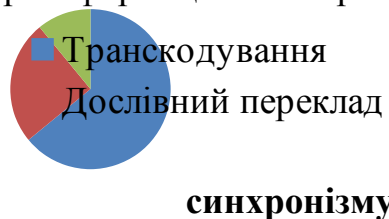
Якість стратегій добору ліпсінк-відповідників за типом кадру, принципом серійності та типом сцени у виконанні О. Негребецького та Ф. Сидорука однакова.

Третій розділ «Перекладацький етап в українському дубляжі англomовних анімаційних фільмів» присвячено системному аналізу перекладацьких стратегій та підстратегій добору ліпсінк-відповідників в українському дублюванні англomовних анімаційних фільмів; проведено порівняльний аналіз якості їх добору у виконанні О. Негребецького та Ф. Сидорука; проаналізовано вплив підстратегій добору ліпсінк-відповідників за принципом семантичного і драматичного синхронізму на якість фонетичного синхронізму; запропоновано практичні рекомендації студіям дублювання щодо добору ліпсінк-відповідників.

Діаграма 1. Статистичні показники якості фонетичного синхронізму



Як засвідчує досліджуваний матеріал, повний фонетичний синхронізм спостерігається лише в 6,5 % ліпсінк-відповідників (діагр. 1), що обґрунтовуємо різницею у фонетичній, лексичній та граматичній будовах української та англійської мов, а також невеликою кількістю слів іншомовного походження, онімів та інтернаціоналізмів. Повний фонетичний синхронізм ліпсінк-відповідників досягається найчастіше під час транскодування (73,0 %), порівняно з дослівним перекладом (17,0 %) та трансформаційним перекладом (10,0 %) (діагр. 2).



**Діаграма 2.
Перекладацькі способи
досягнення повного
фонетичного**

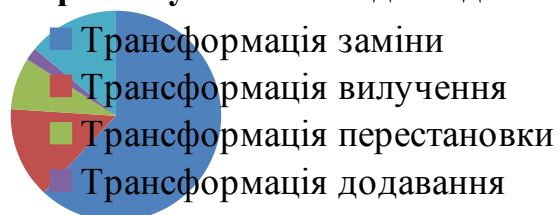
синхронізму

Транскодуванню зазвичай піддаються оніми, наприклад, “*Marty!*” (“*Madagascar: Escape 2 Africa*”) / «*Марти!*» (пер. О. Негребецького); слова іншомовного походження, наприклад, “*Tenemos una problema grande*” (“*Madagascar 3: Europe's Most Wanted*”) / «*Тенемос уна проблема гранде*» (пер. О. Негребецького) та інтернаціоналізми, наприклад “*Game point*” (“*Flushed Away*”) / «*Гейм поінт*» (пер. О. Негребецького).

Контрастивний аналіз вхідних реплік та їхніх ліпсинк-відповідників, дозволив дійти висновку, що в українському дубляжі англomовних анімаційних фільмів домінантним є частковий фонетичний синхронізм ліпсинк-відповідників (88,0 %) (діагр. 1), що обґрунтовуємо, по-перше, приналежністю мов до різних гілок індоєвропейської родини мов (англійська – до германської, українська – до слов'янської), що своєю чергою спричиняє відмінності у фонетичній будові двох мов (в українській мові 38 звуків, в англійській – 44), а також відмінності між семантичними системами двох мов, по-друге, приналежністю мов до різних структурних типів мов (англійська мова аналітична, тобто граматичні відношення у реченні передаються вільними граматичними морфемами, українська – флективна мова, де граматичні відношення та значення відтворюються за допомогою флексій), по-третє, явищем компресії, яке зумовлене об'єктивним фактором більшої середньо-складової довжини слів в українській мові порівняно зі словами англійської мови. Найхарактернішим способом досягнення часткового фонетичного синхронізму є трансформаційний переклад (86,0 %), ніж дослівний (14,0 %), оскільки вищезазначені відмінності англійської та української мов вимагають використання трансформацій під час добору ліпсинк-відповідників.

Виявлено, що серед трансформаційного перекладу найтиповішою є трансформація заміни (62,0 %), порівняно з трансформацією вилучення (14,0 %), перестановки (8,0 %) та додавання (2,0 %) (діагр. 3).

Діаграма 3. Перекладацькі способи досягнення часткового фонетичного синхронізму ліпсинк-відповідників



Серед трансформації заміни найчастотнішими є лексичні заміни (68,0 %) та синтаксичні заміни (20,0 %), в той час як заміна членів речення (7,0 %), заміна форми слова (3,1 %), заміна частин мови (1,9 %) практично не впливають на якість фонетичного синхронізму ліпсинк-відповідників.

Серед лексичних заміни найчастіше вживається *трансформація компенсації*, яка не лише компенсує втрату відповідної стилістичної та реєстрової характеристики слів, а також сприяє більшому співпадінню ключових звуків, наприклад, “*Thank heavens!*” (“*Flushed Away*”) / «*Слава мишам!*» (пер. О. Негребецького), оскільки дослівний переклад «*Слава Богу*» містив би два лабіалізовані голосні звуки, які відсутні у вхідній репліці. Наступна репліка “*You’ve*

got at least 48 hours!” (“*Madagascar: Escape 2 Africa*”) / «*Ти ще маєш аж дві доби*» (пер. О. Негребецького) унаочнює трансформацію генералізації, яка, по-перше, сприяє адекватному перекладу тих понять, які дитяча аудиторія через недостатній екстралінгвальний досвід може не знати (часових понять «година/доба»), по-друге, допомагає досягти ізохронізму реплік, оскільки завдяки трансформації генералізації англійська репліка містить 8 складів, а українська – 7, у той час як дослівний переклад *48 hours/сорок вісім годин* призвів би до збільшення ізохронізму вихідної репліки загалом на 5 складів. Антонімічний переклад у репліці “*Stay down*” (“*Panda Kung-Fu 2*”) / «*Не вставай*» (пер. О. Негребецького) сприяв збільшенню кількості ключових звуків, які збігаються: обидві репліки на початку містять язикові приголосні [s], [t]/[n], які піддаються акомодатії з неогубленими голосними [æ]/[e]; у кінці обидві репліки містять губно-губні приголосні [w]/[v], що беруть участь у прогресивній акомодатії з відкритими голосними [a]/[au]/[a].

Синтаксичні заміни зумовлені, по-перше, необхідністю компресії ліпсінк-відповідників, по-друге, відмінностями в граматичній будові англійської й української мов (різним набором граматичних категорій, форм і конструкцій). Виявлено, що серед синтаксичних заміन найчастіше зустрічається заміна простого двоскладного речення простим односкладним, наприклад, “*We cannot give up hope*” (“*Panda Kung-Fu 2*”) / «*Надії не втрачаймо*» (пер. О. Негребецького), а також заміна складного речення простим, наприклад, “*I hope you are not overfeeding him*” (“*Flushed Away*”) / «*Не перегодуй його*» / (пер. О. Негребецького).

Використання трансформації вилучення обґрунтовується необхідністю досягнення ізохронізму реплік, у зв’язку з меншою середньою кількістю складів у словах англійської мови, порівняно з українською. Найчастіше вилучається означення, наприклад, “*Stick your head out of the window*” (“*Bee Movie*”) / «*Висуньте голову з вікна*» (пер. Ф. Сидорука); додаток, наприклад, “*Tell us a story*” (“*The Croods*”) / «*Розкажи казку*» (пер. О. Негребецького); обставина, наприклад, “*He once waited on me*” (“*Panda Kung-Fu 2*”) / «*Він мене обслуговував*» (пер. О. Негребецького); вставне слово (конструкція), наприклад, “*Please, come back tomorrow*” (“*The Croods*”) / «*Повертайся завтра*» (пер. О. Негребецького).

Трансформація перестановки сприяє досягненню ізохронізму реплік та підвищенню кількості ключових звуків, які співпадають, наприклад, у репліці “*They don’t see me*” (“*Rise of the Guardians*”) / «*Мене не бачать*» (пер. Ф. Сидорука) вдало використана перестановка додатка *me*, натомість дослівний переклад репліки «*Вони мене не бачать*» порушив би ізохронізм реплік та призвів до неспівпадіння голосних звуків на початку репліки [ei]/[o].

Констатовано, що нульовий фонетичний синхронізм ліпсінк-відповідників спостерігається в 5,5 % реплік (діаг. 1) та полягає в розбіжності їх ізохронізму, що призводить до розбіжності ключових звуків у вхідній і вихідній репліках, наприклад, “*Keep your hands and antennas inside the tram at all times*” (14 складів) (“*Bee Movie*”) / «*Прохання не висовувати з вагончиків вусики. Просьба не висовувати из вагончиков усики*» (31 склад) (пер. Ф. Сидорука).

Домінування часткового та наявність нульового фонетичного синхронізму ліпсінк-відповідників пояснюємо як неможливістю досягнення повного

фонетичного синхронізму, яка зумовлена лексико-граматичними та фонетичними розбіжностями у структурах української та англійської мов, так і нехтуванням фонетичного синхронізму українськими кіноперекладачами на користь семантичного синхронізму. Як засвідчує фактичний матеріал дослідження у багатьох ліпсінк-відповідниках у перекладачів була можливість досягти повного фонетичного синхронізму завдяки використанню трансформаційного перекладу та транскодування, проте перекладачі з певних причин (небажання витратити час; непрофесіоналізм, адже О. Негребецький біолог за фахом, а Ф. Сидорук – журналіст) не скористалися такою можливістю. Як наслідок, фонетичний асинхронізм ліпсінк-відповідників помітний глядачеві, особливо на великому екрані в кінотеатрі.

Виявлено, що підстратегії добору ліпсінк-відповідників за принципом драматичного та семантичного синхронізму впливають на якість фонетичного синхронізму, адже більшість ліпсінк-відповідників характеризується частковим фонетичним синхронізмом.

Адекватним з точки зору дитячої аудиторії як цільової аудиторії анімаційних фільмів є використання стратегії «золотої середини», оскільки вона не обмежує пізнавальну функцію анімаційного фільму і водночас наближує його до культури мови перекладу: “*Does anyone know the Heimlich?” (“Shrek”) / «Штучне дихання?» (пер. О. Негребецького).*

Застосування стратегії доместикації є виправданим під час перекладу ідіом та фразеологізмів, наприклад, “*Where I'm from, we say, “Break a leg”*” (“Madagascar: Escape 2 Africa”) / ««Hi пуху, ні пера», кажуть у нас» (пер. О. Негребецького); реалій, наприклад, “*I should make you into an egg salad sandwich”* (“Puss In Boots”) / «Я зроблю з тебе зоголь-моголь» (пер. Ф. Сидорука); римованих реплік, наприклад, “*And he says, “Watermelon?” I thought you said “Guatemalan”*” (“Bee Movie”) / «Він каже: «Сироїжка». А мені почулося «Сороканіжка»» (пер. Ф. Сидорука); онімів, наприклад, “*All rise! The Honorable Judge Bumbleton presiding*” (“Bee Movie”) / «Встати. Суд іде. Її честь, суддя Гудюченко» (пер. Ф. Сидорука).

3-посеред причин порушення семантичного синхронізму є: 1) надмірне використання стратегії форенізації, що є недопустимим через недостатній екстралінгвальний досвід дітей як цільової аудиторії анімаційного фільму, наприклад, “*When we need food, we hunt for a decent hot dog stand*” (“Madagascar: Escape 2 Africa”) / «Нам потрібна їжа, ми полюємо на возики з хотдогами» (пер. О. Негребецького), 2) невиправдане застосування стратегії доместикації, яка обмежує пізнавальну та освітню функції анімаційного фільму, наприклад, “*Mayday! Mayday! Bee's going down!*” (“Bee Movie”) / «SOS! SOS! SOS! Бджола падає» (пер. Ф. Сидорука); 3) використання буквального перекладу, наприклад, “*I'll give him a kiss of life*” (“Madagascar: Escape 2 Africa”) / «Зроблю йому цілунок життя» (пер. О. Негребецького).

Менш прагматично адаптованими з точки зору дитячої аудиторії як цільової аудиторії анімаційного фільму є стратегії добору ліпсінк-відповідників за принципом семантичного синхронізму О. Негребецького, оскільки він невиправдано застосовує трансформацію компенсації, наприклад, “*Do you like seafood?”* (“Flushed

Away”) / «*Ти ба яке їдло?*» (пер. О. Негребецького), “*Fetch us some Pop Tarts from the kitchen, Jeeves*” (“*Flushed Away*”) / «*Шістьора, притарабань печивця з кухні*» (пер. О. Негребецького); 2) використовує табуйовану лексику, наприклад, “*Know what “Moto Moto” means? It means, “Hot-Hot”*” (“*Madagascar: Escape 2 Africa*”) / «*Знаєш, що «Мото-Мото» значить? Означає «Трах-Трах»*» (пер. О. Негребецького); 3) не виконує прагматичну адаптацію нецензурної лексики: “*You idiot!*” (“*Flushed Away*”) / «*Ти йолоп!*» (пер. О. Негребецького), “*Faster, you, idiot!*” (“*Flushed Away*”) / «*Швидше, теленні!*» (пер. О. Негребецького), “*What a loser!*” (“*Flushed Away*”) / «*Який вилупок!*» (пер. О. Негребецького), “*Get of me, you, lab reject*” (“*Flushed Away*”) / «*Геть від мене, лабораторний покидьок!*» (пер. О. Негребецького); 4) не адаптує вхідні слова з негативною конотацією, що може мати негативний вплив на психіку дитячої аудиторії, наприклад, “*Maybe I could have decapitated an entire village and put their heads on a pike, cut open their spleen and drink their fluids*” (“*Shrek*”) / «*Мабуть треба було повідрубувати всьому селу голови, ножем повирізати селезінки та повипивати кров*» (пер. О. Негребецького).

Аналіз фактичного матеріалу засвідчив, що драматичний синхронізм досягається за допомогою трансформації конкретизації десемантизованих дієслів. Найчастіше десемантизованим дієсловом виступає *to do*, наприклад, “*Ohh! Shrek! Did you do that?*” (“*Shrek*”) / «*Фу! Шрек! Ти піднустив?*» (пер. О. Негребецького), “*Come on, you can do it*” (“*The Croods*”) / «*Давай, вигай щось*» (пер. О. Негребецького), “*I did this*” (“*How to Train Your Dragon*”) / «*Це я винен*» (пер. Ф. Сидорука).

Для поліпшення якості добору ліпсінк-відповідників за принципом фонетичного синхронізму пропонуємо: 1) проводити передперекладацький етап; 2) частіше використовувати транскодування, наприклад, в ліпсінк-перекладі репліки “*Hey*” (“*Panda Kung-Fu 2*”) / «*Здрасте*» (пер. О. Негребецького) варто було застосувати транскодований ліпсінк-відповідник «*Гей*» (переклад наш – О. В.); 3) частіше використовувати трансформаційний переклад. Наприклад, у репліці “*No way*” (“*Rise of the Guardians*”) / «*Я в шоці*» (пер. Ф. Сидорука) варто було застосувати трансформацію компенсації на кшталт «*О, Боже*» (переклад наш – О. В.), а в репліці “*I can’t swim*” (3 склади) (“*Flushed Away*”) / «*Я не вмю плавати*» (7 складів) (пер. О. Негребецького) варто було використати трансформацію заміни причини наслідком на кшталт «*Я потону*» (3 склади) / «*Я втоплюсь*» (3 склади) (переклад наш – О. В.). Щодо добору ліпсінк-відповідників за принципом семантичного синхронізму, рекомендуємо аналізувати анімаційні фільми за принципом серійності, використовувати прагматичну адаптацію ліпсінк-відповідників, а також надавати перевагу стратегії «золотої середини» над стратегіями доместикації та форенізації. Щоб поліпшити якість добору ліпсінк-відповідників за принципом драматичного синхронізму, варто використовувати трансформацію конкретизації.

Перспектива подальших досліджень полягає у порівнянні якості добору ліпсінк-відповідників у дубляжі англомовних анімаційних фільмів українською та російською мовами, в аналізі стратегій добору ліпсінк-відповідників у дубляжі японських анімаційних фільмів українською, а також у дослідженні стратегій

добору ліпсінк-відповідників в українському дубляжі англomовних художніх фільмів.

ВИСНОВКИ

1. Дублювання – це вид кіноперекладу, який забезпечує досягнення синхронізму складника артикуляції акторів з відеорядом при одночасному дотриманні темпу мовлення та тривалості окремих реплік. Дублювання є оптимальним видом кіноперекладу анімаційного фільму з погляду цільової аудиторії – дітей з низки причин: переклад подається в усній формі; вилучення оригінальної звукової доріжки дозволяє адаптувати переклад якнайближче до культури мови перекладу та до цільової аудиторії; звучання однієї звукової доріжки та відсутність субтитрів створює враження, що фільм написаний мовою перекладу; комерційна вигода полягає в тому, що дорогу високоякісну анімацію можна ретранслювати зі значно меншими затратами, порівняно із вкладеними у її виробництво.

2. Анімаційний фільм у рамках буденної свідомості пересічного глядача сприймається як продукт для дітей, покликаний розважати та повчати дитячу глядацьку аудиторію.

3. Анімаційний кінотекст є креолізованим типом тексту, тобто містить вербальну та невербальну системи, які забезпечують цілісність, зв'язність тексту і є взаємопов'язаними, тому врахування невербальної системи під час перекладу вербальної системи анімаційного фільму є важливою умовою досягнення адекватного ліпсінк-перекладу в дублюванні. Процес добору ліпсінк-відповідників анімаційного кінотексту передбачає передперекладацький етап, під час якого аналізується невербальна система анімаційного фільму, та перекладацький етап, під час якого добираються ліпсінк-відповідники вербальної системи анімаційного фільму.

Анімаційний кінотекст як художній тип тексту піддається адаптації, яка полягає у перекладі з домінантною прагматичною настановою та орієнтацією на стереотипи очікування носіїв мови-реципієнта й культури-реципієнта.

4. Ліпсінк-переклад – це процес перекладу в дублюванні за принципами фонетичного, семантичного й драматичного синхронізму, тобто переклад має збігатися з артикуляцією та кінесикою анімаційних персонажів на екрані, збігатися за ізохронізмом, забезпечувати точну та повну передачу змісту оригіналу із виконанням прагматичних завдань перекладацького акту. Одиницею ліпсінк-перекладу є ліпсінк-відповідник – слово чи словосполучення мови перекладу, функціонально-рівнозначне відповідному вхідному слову чи словосполученню, яке відповідає принципам фонетичного, драматичного й семантичного синхронізму.

5. У передперекладацькому етапі виокремлюємо чотири стратегії добору ліпсінк-відповідників: за принципом серійності, за типом кадру, за типом анімаційного персонажа, за типом сцени. Під час перекладацького етапу виокремлюємо стратегію добору ліпсінк-відповідників за принципом фонетичного синхронізму та підстратегії добору ліпсінк-відповідників за принципом семантичного й драматичного синхронізму.

6. За співпадінням ізохронізму реплік та ключових звуків виокремлюємо три види фонетичного синхронізму: повний, частковий та нульовий. Адекватним ліпсінк-перекладом є переклад, який відповідає принципам фонетичного, семантичного та драматичного синхронізму, тобто збігається з артикуляцією й кінесикою анімаційних персонажів та тривалістю реплік, задовольняє прагматичні завдання перекладацького акту з урахуванням цільової аудиторії.

7. Стратегія добору ліпсінк-відповідників за принципом серійності полягає в ознайомленні кіноперекладача з попередніми серіями анімаційного фільму, з метою однакового відтворення мовних портретів анімаційних персонажів.

Результати аналізу стратегії добору ліпсінк-відповідників за типом кадру дозволяють зробити висновок, що в крупному кадрі потрібний повний фонетичний синхронізм, оскільки персонаж найбільш наближений до камери; в середньому та крупному кадрі допускається частковий фонетичний синхронізм ліпсінк-відповідників.

В межах стратегії добору ліпсінк-відповідників за типом анімаційного персонажу виокремлено чотири типи персонажів, з-посеред яких повний фонетичний синхронізм необхідний під час добору ліпсінк-відповідників персонажів першого типу. Щодо добору ліпсінк-відповідників анімаційних персонажів другого, третього та четвертого типу, то вважаємо достатнім частковий фонетичний синхронізм, оскільки артикуляція цих персонажів невиразна.

Проаналізувавши стратегію добору ліпсінк-відповідників за типом сцени, з'ясовано, що в динамічних сценах уживається більше реплік, порівняно зі сценами статичними, причому одна репліка часто накладається на іншу. Крім того, анімаційні персонажі перебувають у стані руху, а отже, увага глядача відволікається на події, що відбуваються на екрані, тому в динамічних сценах допускається частковий фонетичний синхронізм ліпсінк-відповідників. У статичних сценах звучить менше реплік, а отже, добираючи ліпсінк-відповідники перекладачі мають дотримуватися повного або часткового фонетичного синхронізму.

Повний фонетичний синхронізм ліпсінк-відповідників спостерігається лише в 6,5 % вихідних реплік, найчастіше під час транскодування омонімів та слів іншомовного походження (73,0 %), під час дослівного (17,0 %) та трансформаційного перекладу (10,0 %). Невеликий відсоток вихідних реплік, які характеризуються повним фонетичним синхронізмом у дубляжі англomовних анімаційних фільмів українською, пояснюємо різницею у фонетичній, лексичній та граматичній будові української та англійської мов. Частковий фонетичний синхронізм спостерігається у 88,0 % вихідних реплік та досягається за допомогою трансформаційного (86,0 %) і дослівного перекладу (14,0 %). У трансформаційному перекладі виокремлюємо трансформацію заміни (62,0 %), зокрема лексичні заміни (68,0 %): антонімічний переклад, генералізація, компенсація, конкретизація, заміна наслідку причиною і навпаки; та синтаксичні заміни (20,0 %): заміна простого двоскладного речення односкладним, заміна складного речення простим; заміна членів речення (6,2 %), заміна форми слова (3,1 %), заміна частин мови (1,9 %); а також трансформацію вилучення (14,0 %), трансформацію перестановки (8,0 %) і трансформацію додавання (2,0 %). Нульовий фонетичний синхронізм

спостерігається в 5,5 % реплік та полягає в розбіжності їх ізохронізму, що призводить до розбіжності ключових звуків.

Якість стратегій добору ліпсінк-відповідників за принципом серійності, за типом кадру, за типом сцени та підстратегії добору ліпсінк-відповідників за принципом драматичного синхронізму у виконанні О. Негребецького та Ф. Сидорука однакова. Виявлено порушення фонетичного синхронізму під час добору ліпсінк-відповідників анімаційних персонажів першого типу, а також порушення семантичного синхронізму у виконанні О. Негребецького.

8. Для поліпшення якості добору ліпсінк-відповідників за принципом фонетичного синхронізму пропонуємо проводити передперекладацький етап; частіше використовувати транскодування та трансформаційний переклад. Щодо добору ліпсінк-відповідників за принципом семантичного синхронізму, то рекомендуємо аналізувати анімаційні фільми за принципом серійності, прагматично адаптувати ліпсінк-відповідники, а також надавати перевагу стратегії «золотої середини» над стратегіями доместикації та форенізації. Щоб поліпшити якість драматичного синхронізму, варто використовувати трансформацію конкретизації.

9. Підстратегія добору ліпсінк-відповідників за принципом семантичного та драматичного синхронізму впливає на якість фонетичного синхронізму, оскільки більшість ліпсінк-відповідників характеризується частковим фонетичним синхронізмом.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ ВІДОБРАЖЕНО В ТАКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ:

1. Фонетика англійської мови : навч. посіб. / А. Г. Гудманян, Г. Г. Єнчева, О. В. Полякова. – К. : НАУ, 2012. – 156 с.
2. Полякова О. В. Дискурс анімаційного фільму як поле діяльності кіноперекладача / О. В. Полякова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Серія : Філологічні науки. – Луганськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – № 14 (273). С. 282-286.
3. Полякова О. В. Дублювання як вид кіноперекладу / О. В. Полякова // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство) – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – Вип. 116. – С. 338-341.
4. Полякова О. В. Ліпсінк-відповідник як одиниця ліпсінк-перекладу у дублюванні / О. В. Полякова // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острого : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2013. – Вип. 36. – С. 355-356.
5. Гастинщикова Л. О. Передперекладацький етап у дубляжі англійськомовних анімаційних фільмів українською // Л. О. Гастинщикова, О. В. Полякова // Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: матеріали доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції 5–6 квітня 2013 р. / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, С. І. Сидоренка. – К. : Аграр Медіа Груп, 2013. – С. 103-109.
6. Полякова О. В. Оценка качества дубляжа анимационных фильмов / О. В. Полякова // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – Тамбов : Грамота, 2013. – № 11. – Ч. 2. – С. 150-152.

7. Полякова О. В. Стратегія добору ліпсінк-відповідників за принципом фонетичного синхронізму у дубляжі англомовних анімаційних фільмів українською / О. В. Полякова // Наукові записки. – Серія : «Філологічна». – Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія». – 2013. – Вип. 45. – С. 305-307.
8. Полякова О. В. Рекомендації кіноперекладачам щодо відбору ліпсінк-відповідників у дублюванні англомовних анімаційних фільмів українською / О. В. Полякова // Сучасні наукові дослідження представників філологічних наук та їхній вплив на розвиток мови та літератури : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції : 28 лютого – 1 березня 2014 р., Львів. – Львів : ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС», 2014. – С. 62-65.
9. Полякова О. В. Підстратегія відбору ліпсінк-відповідників за принципом драматичного синхронізму у дубляжі англомовних анімаційних фільмів українською / О. В. Полякова // Політ. Сучасні проблеми науки: матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів : 2–3 квітня 2014 р., Національний авіаційний університет / редкол. М. С. Кулик [та ін.]. – К. : НАУ, 2014. – С. 37.
10. Полякова О. В. Підстратегія відбору ліпсінк-відповідників за принципом семантичного синхронізму у дубляжі англомовних анімаційних фільмів українською / О. В. Полякова // Культура у фокусі наукових парадигм: концептуальні рефлексії та виклики сьогодення : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих науковців, 9–10 квітня 2014 р., м. Донецьк / наук. ред. д. філол. н. Г. П. Лукаш. – Донецьк : ДонНУ, 2014. – Вип. 1. – С. 220-222.

АНОТАЦІЯ

Полякова О. В. Стратегії добору ліпсінк-відповідників в українському дубляжі англомовних анімаційних фільмів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.16 – перекладознавство. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» МОН України. – Одеса, 2015.

Дисертацію присвячено розкриттю проблематики ліпсінк-відповідника як одиниці ліпсінк-перекладу в українському дубляжі англомовних анімаційних фільмів. Вперше в українському перекладознавстві проаналізовано анімаційний кінотекст як креолізований та художній тип тексту. В дисертації запропоновані стратегії та підстратегії добору ліпсінк-відповідників під час проведення передперекладацького та перекладацького етапів в дубляжі анімаційних фільмів. Усебічне зіставне дослідження англійських та українських реплік дало змогу виокремити перекладацькі способи добору ліпсінк-відповідників та виробити критерії їх адекватного добору. В дисертації запропоновані рекомендації щодо добору ліпсінк-відповідників в українському дубляжі англомовних анімаційних фільмів.

Ключові слова: дубляж, ліпсінк-переклад, ліпсінк-відповідник, фонетичний синхронізм, семантичний синхронізм, драматичний синхронізм, перекладацькі способи перекладу.

АННОТАЦІЯ

Полякова О. В. Стратегії отбора ліпсінк-соответствий в українском дубляже англоязычных анімационних фільмов. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.16 – переводоведение. – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского» МОН Украины. – Одесса, 2015.

Диссертация посвящена исследованию особенностей липсінк-соответствия как единицы липсінк-перевода в украинском дубляже англоязычных анімационных фільмов. В исследовании рассмотрено и разграничено употребление понятий «дискурс анімационного фільма», «анімационный кинотекст», «анімационный кинодиалог». Произведено анализ дублирования как вида киноперевода, рассмотрено особенности анімационного фільма как предмета исследования. Проанализировано анімационный кинотекст как креолизованный тип текста и обосновано целесообразность проведения предпереводческого и переводческого этапов в дубляже анімационных фільмов. Рассмотрено специфику перевода анімационного кинотекста как художественного типа текста. В диссертации впервые исследован термин «липсінк-соответствие» как единица липсінк-перевода, выделено стратегии и подстратегии отбора липсінк-соответствий в дубляже анімационных фільмов.

Впервые на широком фактическом материале исследования произведено многоаспектный контрастивный анализ стратегий отбора липсінк-соответствий во время предпереводческого этапа по принципу серийности, по типу кадра, по типу анімационного персонажа, по типу сцены; во время переводческого этапа исследовано главную стратегию отбора липсінк-соответствий по принципу фонетического синхронизма, а также проанализированы подстратегии отбора липсінк-соответствий по принципу драматического и семантического синхронизма. В диссертации проанализировано влияние подстратегий отбора липсінк-соответствий по принципу семантического и драматического синхронизма на стратегию отбора липсінк-соответствий по принципу фонетического синхронизма. Произведено сравнительный анализ качества отбора липсінк-соответствий на материалах кинопереводов А. Негребецкого и Ф. Сидорука.

Всестороннее сопоставительное исследование липсінк-соответствий дало возможность установить критерии оценивания качества адекватного отбора липсінк-соответствий в украинском дубляже англоязычных анімационных фільмов, а также предложить рекомендации по их отбору.

Ключевые слова: дубляж, липсінк-перевод, липсінк-соответствие, фонетический синхронизм, семантический синхронизм, драматический синхронизм, способы перевода.

SUMMARY

Polyakova O. V. Strategies of lip-synch-equivalents picking out in dubbing of American animation cartoons into Ukrainian. – Manuscript for a Candidate Degree in Philology. Speciality 10.02.16 – Translation Studies. – The State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky” of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Odesa, 2015.

The thesis sets out to provide a comprehensive description of lip-synch-equivalent as a unit of lip-synch-translation in dubbing of American animation cartoons into Ukrainian. For the first time in Ukrainian translation studies a thorough description of the animation cinema text as a creolized and a literary type of text is presented. The thesis proposes strategies and substrategies of picking out lip-synch-equivalents while performing pre-translation and translation stages in dubbing of animation cartoons. Comparative translation analysis of English and Ukrainian cues reveals techniques and methods of lip-synch-equivalents picking out and criteria for the adequate lip-synch-translation. The thesis also establishes recommendations about picking out lip-synch-equivalents while dubbing American animation cartoons into Ukrainian.

Key words: dubbing, lip-synch-translation, lip-synch-equivalent, phonetic synchronism, semantic synchronism, dramatic synchronism, techniques of translation.

Підп. до друку 14.02.15. Формат 60×84/16. Папір офс.
Офс. друк. Ум. друк. арк. 1,16. Обл.-вид. арк. 1,25.
Тираж 100 пр. Замовлення № .

Видавець і виготівник
Національний авіаційний університет
03680, Київ–58, пр. Космонавта Комарова, 1.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру серія ДК № 977 від 05.07.2002